

JIHOČESKÁ UNIVERZITA V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH
FILOZOFICKÁ FAKULTA
ÚSTAV ROMANISTIKY

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

KOMPARATIVNÍ ANALÝZA ČESKÉHO A ITALSKÉHO
SOUDNICTVÍ A PŘÍSLUŠNÉ PRÁVNÍ TERMINOLOGIE

Vedoucí práce: JUDr. Mgr. Ivo Petru, Ph.D.

Autor práce: Jana Houdková

Studijní obor: Italský jazyk

Ročník: 3.

2012

Prohlašuji, že svoji bakalářskou práci jsem vypracovala samostatně pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že v souladu § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce, a to v nezkrácené podobě elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích a na jejích internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky školitele a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

Sudoměřice u Bechyně, 3. května 2012

Jana Houdková, v. r.

Poděkování

Děkuji JUDr. Mgr. Ivovi Petřů, Ph.D. za cenné rady a připomínky, které mi poskytoval při psaní této práce a za jeho čas, který mi věnoval při konzultacích.

Anotace

Cílem této práce je analyzovat a porovnat soudní systémy dvou odlišných zemí Evropské Unie. Vzhledem k zaměření mého studia se tedy zabývám soudním systémem České republiky a Itálie.

Práci jsem rozdělila do čtyř velkých kapitol, které jsou následně rozdělené na menší podkapitoly. V první části se zabývám historií soudnictví a jeho právním základem v obou zemích. Ve druhé části rozebírám druhy soudnictví, které můžeme nalézt v těchto dvou státech. V části třetí se zaměřuji na jednotlivé soudy nejdříve v České republice a poté v Itálii a co nejjasněji se snažím popsat jejich složení, organizaci či pravomoci. V poslední čtvrté části provádím komparaci těchto soudních systémů s důrazem na jejich odlišnosti, případně podobnosti.

Práci uzavírá resumé v italštině a rozbor příslušné právní terminologie s italsko-českým glosářem.

Abstract

The aim of this Bachelor thesis is to describe and compare two different judicial systems of the European Union countries. The subject of my work is the judicial system of the Czech Republic and the judicial system of Italy.

My thesis is divided into four big parts which are divided into a number of smaller chapters. In the first part I deal with the history of both judicial systems and with their legal bases. The second part is focused on the different types of justice in both countries. In the third part I describe all of the courts in the Czech Republic and in Italy and I try to describe the organization and cognizance of all of them. In the fourth the last part I make a comparison of these two judicial systems with a focus on the differences and similarities.

The thesis concludes the résumé in Italian and analysis of terminology with italian-czech glossary.

Obsah:

Úvod.....	8
1. Historický vývoj a právní základ.....	10
1.1 Historický vývoj soudnictví v Českých zemích	10
1.2 Historický vývoj soudnictví v Itálii	11
1.3 Právní základ soudnictví v ČR	13
1.4 Právní základ soudnictví v Itálii	14
2. Druhy soudnictví.....	15
3. Organizace soudů.....	16
3.1 Organizace soudů v ČR	16
3.1.1 Obecné soudy	17
3.1.2 Správní soudy	20
3.1.3 Ústavní soud	21
3.1.4 Rozhodčí soudy	22
3.2 Organizace soudů v Itálii	23
3.2.1 Obecné soudy	24
3.2.2 Správní soudy	29
3.2.3 Účetní a daňové soudy	30
3.2.4 Vojenské soudy	30
3.2.5 Ústavní soud	31
3.2.6 Nejvyšší rada pro věci soudců a státních zástupců	32
4. Komparativní analýza.....	32
5. Rozbor příslušné právní terminologie.....	35
Glosář.....	38
Závěr.....	39
Résumé.....	41
Použité zdroje a literatura.....	43

Úvod

Toto téma jsem si vybrala z několika důvodů. Prvním bylo to, že mě soudnictví vždy zajímalo a myslím, že je to jedna z nejdůležitějších složek státu. Soudy hrají a vždy hrály v životě lidí důležitou roli, ať už přímo či nepřímo. Po provedení rešerše českých pramenů jsem navíc zjistila, že italským soudnictvím se jich zabývá velmi málo. A v neposlední řadě to byla šance vyzkoušet si v praxi znalosti italského jazyka, které jsem načerpala ve škole a možnost využít tyto znalosti při překladech odborných právnických textů.

Z těchto a i z dalších méně podstatných důvodů jsem se proto rozhodla analyzovat a srovnat český a italský soudní systém. Pokusím se co nejjasněji popsat soudy v těchto dvou zemích, přičemž se budu snažit zdůraznit body, ve kterých se tyto dva soudní systémy odlišují. Cílem mé práce tedy bude co nejlépe srovnat druhy a organizaci soudnictví v České republice a v Itálii, a zjistit, v které z těchto dvou zemí je soudní systém více komplikovaný nebo zda jsou tyto dva systémy podobné. Dále se budu snažit analyzovat příslušnou právní terminologii a poukázat na případné rozdíly.

Celou práci rozdělím na čtyři velké kapitoly. Pro jasnější orientaci budou pak tyto kapitoly rozdělené na podkapitoly. V první kapitole se zaměřím na přiblížení české a italské historie soudnictví a uvedu co nejvíce pramenů, které tvoří právní základ pro tuto oblast.

Ve druhé kapitole se budu věnovat druhům soudnictví. Tuto kapitolu nebudu rozdělovat na podkapitoly, ale popíši druhy soudnictví společně pro obě země. Soudnictví zde rozdělím na civilní, trestní, správní a ústavní. Toto rozdělení je platné v obou srovnávaných zemích, avšak lze nalézt i odlišnosti, o kterých se zmíním právě v této kapitole.

Ve třetí kapitole se budu zabývat organizací soudnictví v těchto dvou zemích. V jedné podkapitole rozeberu všechny soudy v České republice, jejich organizaci, pravomoci a sídla. Ve druhé podkapitole potom rozeberu jednotlivé italské soudy.

Čtvrtá kapitola bude zaměřená na komparaci obou soudních systémů s důrazem na jejich odlišnosti, případně podobnosti.

Pátou částí mé práce bude analýza vybraných pojmů z příslušné právní terminologie, které se budou vyskytovat v této práci, a stručný dvojazyčný glosář, do kterého zahrnu nejdůležitější pojmy z této problematiky v italském jazyce a jejich ekvivalenty v jazyce českém.

V závěru této práce se pokusím shrnout veškeré poznatky, které získám při psaní této práce a zkusím porovnat odlišnosti či podobnosti těchto dvou soudních systémů. Zároveň se pokusím odpovědět na otázku, kterou jsem si položila na počátku, a to ve které z těchto dvou zemí je soudní systém složitější nebo zda se navzájem tyto dva systémy podobají. Celou práci bude uzavírat resumé v italštině.

Informace pro kapitoly o italském soudním systému jsem čerpala z internetových stránek jednotlivých soudů, z několika knižních pramenů a nejdůležitějším zdrojem pro tyto části byl italský občanský soudní řád a italská Ústava. Překlady pro tuto práci jsou mé vlastní. Pomáhala jsem si překladovými i výkladovými slovníky, které konkrétně uvedu v závěru práce v seznamu použitých pramenů.

Pro kapitoly o soudním systému v ČR jsem čerpala rovněž z internetových stránek jednotlivých soudů a z knižních pramenů. Primárním zdrojem byla ovšem Ústava ČR a zákon č. 6/2002 sb., o soudech, soudcích, přísedících a státní správě soudů.

1. Historický vývoj a právní základ

Soudní moc se v průběhu staletí v obou zemích velmi měnila, především podle aktuálního státního uspořádání. Chtěla bych zde alespoň stručně nastínit vývoj soudnictví v České republice a v Itálii.

1.1 Historický vývoj soudnictví v českých zemích

V počátcích českého státu byl nositelem soudní moci panovník, který rozhodoval o vině a trestu pro své poddané. Jeho poradním sborem byl dvorský sjezd¹. Z tohoto sjezdu se vytvořil zemský sněm, královská rada a zemský soud. Při rozdělování kompetencí jednotlivých soudů hrála velkou roli zásada personality práva a věcné hledisko².

Velké změny přinesla doba pobělohorská. Hlavní událostí bylo v roce 1627 zavedení Obnoveného zřízení zemského. V soudním řízení to znamenalo zavedení revize soudního procesu králem³. Díky tomu ztratilo zemské soudnictví svoji svrchovanost.

Soudní systém v českých zemích výrazně ovlivnila vláda a reformy Josefa II. Soudy byly vzájemně propojeny instančním postupem, soudci museli prokazovat předepsané vzdělání. V Čechách v této době však sídlily pouze soudy první a druhé instance. Nejvyšší soudní úřad⁴, což byl vrchol soudní jurisdikce a současně i justiční administrativy, sídlil ve Vídni. Výkon soudní pravomoci byl právem panovníka, kterému náležela veškerá moc ve státě.

Po roce 1848 se v soudnictví projevil tendence oslabit vliv absolutistické moci. Nejnižší soudní instancí se staly okresní soudy. Krajskou působnost potom měly soudy krajské, které se v hlavních městech tzv. korunních zemí nazývaly c.k.zemské soudy⁵. Druhou instancí byly Vrchní zemské soudy a jako třetí instance působil Nejvyšší soud.

Po vzniku Československa byla velmi důležitá Ústava z roku 1920⁶, která ve své páté hlavě obsahovala principy a fungování soudnictví v novém státě. Soudnictví bylo

¹ PROUZA, D. *Organizace justičního systému*. České Budějovice, 2008. s. 10

² Tamtéž, s. 11

³ MALÝ, K.; SOUKUP, L. *Vývoj české ústavnosti v letech 1618-1918*. Sborník příspěvků. Praha: Karolinum, 2006. s. 91

⁴ PROUZA, D. *Organizace justičního systému*. České Budějovice, 2008. s. 15

⁵ Tamtéž, s. 15

⁶ Tamtéž, s. 16

odděleno od správy a soudci měli být vázáni pouze zákonem a nepodléhat žádnému státnímu orgánu, úřadu či jiným osobám. V roce 1928 byla v Československu sjednocena soudní organizace.

V letech 1939 – 1945 zde byla zavedena struktura německých soudů. Nejnižší byly německé úřední soudy, kterých bylo celkem dvanáct. Druhým stupněm byly německé zemské soudy, se sídly v Praze a v Brně. Nejvyšší instancí byl Německý vrchní zemský soud v Praze. Dále tu také působil Říšský soud v Lipsku a Lidový soudní dvůr v Berlíně⁷.

Po skončení války se systém soudů vrátil dekretem prezidenta do stavu, v jakém působil do 29. 9. 1938. V Čechách a na Moravě tedy působily okresní soudy, krajské soudy, vrchní soudy a Nejvyšší soud se sídlem v Brně. Navíc zde působily například tzv. kmetské soudy⁸ nebo Státní soud⁹. Byl zde také Nejvyšší správní soud, Ústavní soud a Volební soud¹⁰. Kvůli potrestání některých okupantů byly zřízeny retribuční soudy¹¹ a pro potrestání kolaborantů byl v Praze a v Bratislavě zaveden Národní soud¹².

Další velkou změnu přinesla Ústava 9. května v roce 1948. Prosazovala zásadu účasti lidu na výkonu soudnictví, čímž zanikla samostatnost soudní moci. Soudní soustava byla zjednodušena. Zůstal okresní soud, druhým stupněm byl krajský soud a nejvyšším stupněm byl Nejvyšší soud. Vojenské soudy vytvořily samostatnou soudní soustavu.

Další významnou změnu v soudním systému přinesla až sametová revoluce v roce 1989. Obnovila se samostatnost a nezávislost soudnictví. Avšak až po vzniku samostatné České republiky se změnila soustava soudů. Nově byly zřízeny Vrchní soudy. Nejvyšší soud byl přeměněn na Nejvyšší soud ČR a své sídlo přesunul do Brna. Zanikly vojenské soudy. Po vzniku Nejvyššího správního soudu ČR v roce 2002 byl dokončen vývoj soudní soustavy tak, jak je zakotvena v Ústavě ČR.

1.2 Historický vývoj soudnictví v Itálii

Jedním z nejdůležitějších a nejvýznamnějších období v dějinách Itálie bylo období starověkého Říma. Ústředním pojmem římské ústavy a státní správy bylo

⁷ PROUZA, D. *Organizace justičního systému*. České Budějovice, 2008. s. 17

⁸ Tamtéž, s. 17

⁹ Tamtéž, s. 18

¹⁰ Tamtéž, s. 18

¹¹ Tamtéž, s. 19

¹² Tamtéž, s. 19

impérium. Tento pojem zahrnoval jak právo zákonodárné iniciativy, nejvyšší vojenské velení, jurisdikci (civilní soudnictví), tak trestní a správní pravomoc. Římská ústava neznala dělení státní moci na orgány se zákonodárnou, soudní a výkonnou mocí.

Základními instituty římské republikánské ústavy byla lidová shromáždění, senát a magistráti¹³. Subjektem nejvyšší státní moci byl „lid“, který se účastnil lidových shromáždění. Kompetence těchto lidových sněmů se vztahovala na oblast zákonodárnou, volební a později soudní.

Civilní jurisdikci vykonávali původně konzulové¹⁴, ale později přešla tato pravomoc na praetory¹⁵. Tento úřad byl vytvořen, aby byl na území Říma zajištěn výkon soudnictví. V průběhu času se jejich pravomoc začala postupně omezovat a jejich moc upadat. Za vlády císaře Augusta byla zřízena mimo jiné i císařská rada¹⁶, která se později zabývala hlavně soudní činností. Nejvyšší soudní pravomoc měl ale císař.

Další velké změny nastaly v době dominátu¹⁷, hlavně za vlády Diokleciána, který provedl četné reformy státní správy. Po jeho smrti se římské impérium rozpadlo na dvě části.

V dalších staletích byla Itálie rozdrobená na řadu menších států a měst. Většina z nich spravovala své záležitosti prostřednictvím samosprávných orgánů – soudní funkci měli ve svých rukou většinou tzv. podestové¹⁸. V roce 1737 Toskánské vévodství připadlo manželce Marie Terezie Františku Lotrinskému a poměry v mnoha italských teritoriích tak ovlivnila vlna osvícenských reforem. Nejvýrazněji se projevila v rakouských državách, tedy v Milánském vévodství a Toskánském velkovévodství. Jejich správa se zbyrokratizovala a zcentralizovala, modernizovalo se soudnictví.

V roce 1860 došlo na Sicílii k povstání a následoval boj za sjednocení Itálie. To se podařilo v roce 1861, kdy bylo vytvořeno Italské království. Právní systém byl velmi ovlivněn také napoleonským zákonodárstvím. V roce 1865 bylo vyhlášeno mnoho nových zákoníků, mezi nimi i civilní soudní řád a trestní soudní řád.

Další změnou prošlo italské právo v sobě Mussoliniho diktatury. Byl vytvořen nový občanský a trestní zákoník. Zřídili zvláštní soud, tzv. tribunál¹⁹ a obnovili trest smrti.

¹³ SCHELLE, Karel. *Právní dějiny*. Plzeň 2007, s. 154

¹⁴ Tamtéž, s. 157

¹⁵ Tamtéž, s. 157

¹⁶ Tamtéž, s. 169

¹⁷ Tamtéž, s. 180

¹⁸ Tamtéž, s. 355

¹⁹ Tamtéž, s. 370

V roce 1946 bylo v referendu rozhodnuto, že Itálie bude republikou a v prosinci 1947 byla schválena Ústava²⁰, která platí dodnes. Stanoví, že se soudnictví vykonává jménem lidu, nesesaditelní soudci jsou podřízeni jen zákonu a soudní soustava tvoří autonomně uspořádaný celek, nezávislý na jakékoliv jiné moci. Upravuje také postavení specializovaných orgánů, mimo jiné Státní rady²¹. V roce 1956 začal také pracovat Ústavní soud, který byl posledním článkem, který se měl podle Ústavy z roku 1947 podílet na soudní moci.

1.3 Právní základ soudnictví v České republice

Jedním z hlavních právních základů pro soudy a soudnictví je čtvrtá hlava Ústavy České republiky²² (zákon č. 1/1993 Sb. ze dne 16. prosince 1992, čl. 81 – 96), která je nazvána *Moc soudní*. Tyto články tedy upravují postavení, složení a kompetence českých soudů. V článku 81 je zdůrazněno, že soudní moc vykonávají jménem republiky nezávislé soudy. V článku 82 je zakotvena neodvolatelnost a nezávislost soudců. Články 83 – 89 se zabývají pouze Ústavním soudem, který má mezi ostatními soudy zvláštní postavení, jelikož chrání ústavnost v České republice. Následující články 90 – 96 upravují všechny zbylé soudy a jejich organizaci a říkají, kdo může být soudcem, kdo soudce jmenuje či jak soudy rozhodují. Důležitý je čl. 96 odst. 1, ve kterém se mluví o rovnosti účastníků řízení před soudem.

Konkrétní úkoly a pravomoci soudů jsou podrobně vyjmenovány v zákoně č.6/2002 Sb., o soudech, soudcích, přísedících a státní správě soudů a o změně některých dalších zákonů (zákon o soudech a soudcích)²³. Tento zákon je rozdělen na dvanáct částí a sedm příloh. Pro mou práci je nejdůležitější část první, která je věnována soudům, soudcům, přísedícím a státní správě soudů. Tato část je rozdělena na několik hlav a dílů, ve kterých je upravována soudní soustava, organizace a činnost soudů. V hlavě 1, dílu 1, oddílu 1 jsou zakotveny hlavní zásady pro činnosti soudů. Oddíl 2 je zaměřen na soustavu soudů a oddíl 3 se zabývá obvody a sídly jednotlivých soudů. Nejdůležitější částí pro tuto práci je oddíl 4, který upravuje organizaci a činnost jednotlivých soudů.

²⁰ SCHELLE, Karel. *Právní dějiny*. Plzeň 2007, s. 375

²¹ Tamtéž, s. 377

²² Zdroj: <http://business.center.cz/business/pravo/zakony/> [cit. 3. 3. 2012]

²³ Zdroj: <http://ley.cz/> - zákony online [cit. 13. 3. 2012]

Dalším důležitým pramenem pro oblast soudnictví a soudů je pátá hlava Listiny základních práv a svobod (zákon č. 2/1993 Sb.). V této hlavě je zakotveno právo na soudní a jinou právní ochranu a jsou zároveň zaručena práva účastníků řízení, jako například právo odepřít výpověď či právo na právní pomoc v řízení před soudy.

Důležitým pramenem je také Občanský soudní řád (zákon č. 99/1963 Sb.) a Trestní řád (zákon č. 141/1961 Sb.).

Hlavním právním základem správního soudnictví je zákon č. 150/2002 Sb., soudní řád správní.

Rozhodčí soudnictví je upravováno zákonem č. 216/1994 Sb., o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů.

Jak už bylo zmíněno výše, Ústavní soud má v našem soudnictví zvláštní postavení a proto i jeho úpravou se zabývá samostatný zákon a to zákon č. 182/1993 Sb., ze dne 16. června 1993 o Ústavním soudu.

Znění výše uváděných zákonů jsem pro tuto práci čerpala na internetu.

1.4 Právní základ soudnictví v Itálii

Stejně jako v České republice je i v Itálii základním pramenem pro soudnictví Ústava (*Costituzione della Repubblica Italiana*²⁴ z roku 1947, upravená ústavním zákonem č. 1 z roku 2003). Ta se v článcích 101-113 zabývá úpravou soudnictví. Článek 101 obsahuje základní myšlenku celého italského soudnictví. Říká, že soudní moc je vykonávána ve jménu lidu a že soudci jsou podřízeni pouze zákonu. V článku 102 zakazuje vytváření zvláštních nebo mimořádných soudů, ale povoluje pro rozhodování některých záležitostí vytváření specializovaných oddělení u obecných soudů. V rámci organizace soudnictví jsou soudní funkce rozděleny podle Královského dekretu č. 12 ze dne 30. ledna 1941.²⁵ Úpravou ústavního soudu se zabývá článek 134 Ústavy.

Dalším velice významným základem pro italské soudnictví je italský občanský soudní řád, *Codice di procedura civile*²⁶, novelizovaný v roce 2011. Tento soudní řád

²⁴ Zdroj: <http://www.governo.it/governo/costituzione/principi.html> - oficiální stránky italské vlády [cit. 4.2. 2012]

²⁵ LES JURIDICTIONS DES ÉTATS MEMBRES DE L'UNION EUROPÉENNE. Cour de justice des communautés européennes. Luxembourg 2008, s. 375

²⁶ Zdroj: <http://www.studioboller.it/NORMATIVE/> [cit. 1. 2. 2012]

má několik částí a upravuje všechny aspekty italského soudnictví. Má podobnou skladbu jako český občanský soudní řád.

Mezi právní základ italského soudního systému můžeme také zařadit nejrůznější novely zákonů a vyhlášky.

Jako v případě pramenů pro české soudnictví jsem i znění zmiňovaných italských zákonů čerpala na internetu.

2. Druhy soudnictví

Základním dělením soudnictví, je rozdělení na soudnictví obecné a zvláštní. Podle případů, kterými se zabývá, můžeme dále soudnictví rozdělit na civilní, trestní, správní a ústavní.

Civilní a trestní soudnictví se v obou zemích řadí do soudnictví obecného, zatímco správní a ústavní soudnictví patří do skupiny soudnictví zvláštního.

Civilní soudnictví zajišťuje rozhodování sporů mezi stranami, kterými jsou fyzické či právnické osoby a stát. Stát v tomto případě plní pouze funkci řešení právního konfliktu prostřednictvím soudního řízení, v němž soud vystupuje jako nezávislý třetí účastník.

Soudnictví trestní zajišťuje ochranu společnosti rozhodováním o vině a trestu.

Správní soudnictví zajišťuje přezkoumávání rozhodnutí vydaných správními orgány ve správním řízení, což je prostředek ochrany před nezákonnými rozhodnutími veřejné správy.

Opomenout bychom neměli ani soudnictví ústavní, které zajišťuje rozhodování o ústavnosti zákonů a zákonnosti jiných právních předpisů.

V České republice dnes kromě ústavního, správního a rozhodčího soudnictví neexistuje žádné další zvláštní soudnictví, jako bylo dříve například soudnictví vojenské.

Co se týká zvláštních soudů v Itálii, je zde znatelný rozdíl oproti České republice. V Itálii kromě ústavního či správního soudu totiž existují i mnohé další zvláštní soudy, jako například účetní a daňové soudy nebo vojenské soudy, atd.

3. Organizace soudů

Organizací soudů máme na mysli soustavu soudů, které v tomto případě působí v České republice a v Itálii. V České republice je tato organizace upravena v čl. 91 a 92 Ústavy a zejména potom zákonem č. 6/2002 Sb., o soudech, soudcích, přísedících a státní správě soudů. V Itálii upravuje uspořádání soudnictví La Costituzione della Repubblica Italiana, čili Ústava Italské republiky v čl. 101 – 113, 134-139 a několik dalších zákonů. V následujících dvou kapitolách bych se chtěla zabývat jednotlivými soudy a jejich základními pravomocemi.

3.1 Organizace soudů v ČR

Organizaci soudů v České republice podrobně upravuje zákon č.6/2002 Sb., o soudech a soudcích, v člancích 14 – 36.

Podle výše zmíněného zákona a Ústavy ČR působí v České republice v současné době tyto nezávislé soudy: okresní soudy, krajské soudy, vrchní soudy a Nejvyšší soud. Vedle nich zde také působí zvláštní soudy, jako je Ústavní soud ČR, Nejvyšší správní soud České republiky a rozhodčí soudy. Pro území hlavního města vykonává působnost krajského soudu Městský soud v Praze, působnost okresních soudů zde vykonávají soudy obvodní. Pro středočeský kraj vykonává působnost krajského soudu Krajský soud v Praze. Pro obvod města Brna působí jako okresní soud Městský soud v Brně.

Soudní soustava v ČR je postavena důsledně na principu jednoty soudnictví s minimálním počtem zvláštních soudů.

Podle zákona jsou si před soudem všichni rovni. Svých práv se před soudem může domáhat každý a stejně tak má každý právo, aby jeho věc byla soudem projednána a rozhodnuta bez zbytečných průtahů.

Řízení před soudy jsou ústní a veřejná, vyjma případy stanovené zákonem. Rozsudky se vyhláší ve jménu republiky a vždy veřejně. Řízení se vždy konají před soudem, který je místně i věcně příslušný. Je-li příslušných více soudů, může se řízení konat u kteréhokoli z nich.

3.1.1 Obecné soudy

Soustava obecných soudů v České republice je čtyřčlanková. Patří sem okresní soudy, krajské soudy, vrchní soudy a Nejvyšší soud.

U krajských, vrchních a u Nejvyššího soudu jsou zřizovány soudcovské rady²⁷. Jsou zřizovány i u okresního soudu, pokud je k němu přiděleno více než deset soudců. Tato rada se skládá z pěti členů a je poradním orgánem předsedy soudu.

Soudcem některého z těchto soudů může být jmenován bezúhonný občan, který má vysokoškolské právnické vzdělání.

Okresní soudy

Podle článku 33, zákona č. 6/2002 Sb.²⁸, jsou okresní soudy nejnižší složkou soudní soustavy v ČR. Vykonávají řízení v prvním stupni ve věcech civilních i trestních. V případě potřeby provádějí přezkoumání rozhodnutí orgánů státní správy. Jedná se o rozhodnutí o opravných prostředcích proti rozhodnutí správních orgánů. V případě Prahy jsou okresními soudy obvodní soudy pro jednotlivé části Prahy a v Brně tuto funkci zastává Městský soud.

Článek 34 udává složení okresních soudů. Skládají se z předsedy soudu, místopředsedy nebo místopředsedů soudu, předsedů senátu a dalších soudců. Rozhodovací činnost vykonávají soudci a přísedící. Na rozhodovací činnosti okresního soudu se mohou v rozsahu staveném zvláštním právním předpisem podílet také vyšší soudní úředníci, justiční čekatelé, soudní tajemníci a soudní vykonavatelé.

Podle Ústavy ČR rozhoduje okresní soud v případech stanovených zákonem v senátech, v ostatních případech rozhoduje samosoudcem.

Senáty okresního soudu se skládají z předsedy senátu a dvou přísedících. Samosoudcem je buď předseda senátu, nebo soudce. Předsedou senátu může být pouze soudce. Toto složení je zakotveno v článku 35, zákona č. 6/2002 Sb.

V civilním řízení rozhodují okresní soudy například spory v oblasti věcných práv, spory v oblasti závazkového práva, prohlášení o způsobilosti k právním úkonům, prohlášení za mrtvého. Okresní soudy provádějí i exekuční řízení. Řeší také spory z oblasti práva rodinného, jako jsou rozvody, spory týkající se práv a povinností

²⁷ K tomu více: zákon č. 6/2002 Sb., o soudech a soudcích, hlava I, díl 2

²⁸ Zákon č. 6/2002Sb., o soudech, soudcích, přísedících a státní správě soudů (zákon o soudech a soudcích)

k nezletilým dětem atd. Další oblastí, ve které rozhodují okresní soudy, je pracovněprávní agenda, ve které řeší zejména vznik, změnu a zánik pracovního poměru.

V trestním řízení rozhodují okresní soudy o všech trestných činech vyjma ty, o kterých podle zákona rozhodují v prvním stupni krajské soudy.

Krajské soudy

Krajské soudy ve většině případů rozhodují podle článku 29, zákona o soudech a soudcích, jako soudy druhého stupně. Působí jako odvolací instance pro soudy okresní, které patří do jejich obvodu. V některých případech stanovených zákonem rozhodují jako první instance. Tento případ nastává zejména v trestních věcech a ve věcech správního soudnictví. Pro hlavní město Prahu vykonává funkci krajského soudu Městský soud.

Podle článku 30, zákona o soudech a soudcích, se tyto soudy skládají z předsedy soudu, místopředsedů soudu, předsedů senátu a dalších soudců. Rozhodovací činnost vykonávají soudci a přísedící. Na rozhodovací činnosti krajského soudu se v rozsahu staveném zvláštním právním předpisem podílejí také vyšší soudní úředníci, justiční čekatelé a soudní tajemníci.

Článek 31 uvádí, že krajské soudy rozhodují v senátech. Samosoudci rozhodují pouze v případech stanovených zákonem. Samosoudcem je předseda senátu nebo soudce. Složení senátu krajského soudu se mění podle toho, o čem rozhoduje. Pokud rozhoduje jako soud prvního stupně v trestních věcech, skládá se senát z předsedy senátu a dvou přísedících. V ostatních případech je složen z předsedy senátu a dvou soudců. Předsedou senátu může být pouze soudce.

V civilních řízeních rozhodují krajské soudy jako soudy prvního stupně například ve věcech ochrany osobnosti, ochrany práv třetích osob, ve sporech o určení nezákonnosti stávky nebo výluky, ve sporech o neplatnost ukončení pracovního nebo služebního poměru, ve věcech ochrany hospodářské soutěže, atd.

V trestních věcech krajské soudy rozhodují jako soudy první instance v řízeních o trestných činech, pokud na ně zákon stanoví trest odnětí svobody s dolní hranicí nejméně pět let, nebo pokud je za ně možno uložit výjimečný trest. O trestném činu terorismu, záškodnictví, sabotáže atd. rozhoduje krajský soud v prvním stupni, i pokud je dolní hranice trestu nižší než pět let.

Vrchní soudy

Podle článku 25, zákona o soudech a soudcích, rozhodují Vrchní soudy jako soudy druhého stupně ve věcech, o nichž v prvním stupni rozhodovaly krajské soudy, které patří do jejich obvodu.

Byly vytvořeny dva – jeden v Praze a druhý v Olomouci. Podle zákona č. 17/1993 Sb., nahradily vrchní soudy bývalý nejvyšší republikový soud. Vrchní soud v Praze zahájil svou činnost 1. ledna 1993, Vrchní soud v Olomouci až 1. ledna 1996 na základě zákona č. 240/1995 Sb.²⁹

Jak je uvedeno v článku 26, zákona o soudech a soudcích, skládají se z předsedy soudu, místopředsedů soudu, předsedů senátu a dalších soudců. Rozhodovací činnost vykonávají soudci. V rozsahu stanoveném zvláštním právním předpisem se na rozhodovací činnosti vrchního soudu podílejí také vyšší soudní úředníci a soudní tajemníci.

Vrchní soud rozhoduje v senátech složených z předsedy senátu a dvou soudců, pokud zvláštní právní předpis nestanoví jinak.

Vrchní soudy rozhodují o řádných opravných prostředcích proti rozhodnutím krajských soudů, například ve věcech ochrany osobnosti nebo o nejzávažnějších trestných činech

Nejvyšší soud

Nejvyšší soud se sídlem v Brně, je podle článku 14, zákona o soudech a soudcích, vrcholným soudním orgánem ve věcech patřících do pravomoci soudů v občanském soudním řízení a v trestním řízení zajišťuje jednotu a zákonost rozhodování tím, že rozhoduje zejména o mimořádných opravných prostředcích a o uznání a vykonatelnosti rozhodnutí cizozemských soudů. Další významnou činností je sledování a vyhodnocování pravomocných rozhodnutí soudů v občanském soudním řízení a v trestním řízení a na jejich základě v zájmu jednotného rozhodování soudů zaujímá stanoviska k rozhodovací činnosti soudů ve věcech určitého druhu.

Nejvyšší soud se skládá z předsedy soudu, místopředsedy soudu, předsedů kolegií, předsedů senátů a dalších soudců. Toto složení je zakotveno v článku 15, zákona o soudech a soudcích.

²⁹ Zákon, kterým se mění a doplňuje zákon České národní rady č. 436/1991 Sb., o některých opatřeních v soudnictví, o volbách přísedících, jejich zproštění a odvolání z funkce a ostatní správě soudů České republiky, ve znění pozdějších předpisů

Soudci Nejvyššího soudu je jmenován alespoň jeden asistent soudce. Asistentem soudce může být jmenován bezúhonný občan, který má vysokoškolské vzdělání v magisterském studijním programu v oblasti práva na vysoké škole v České republice.

Soudci Nejvyššího soudu tvoří podle úseku své činnosti trestní kolegium, občanskoprávní kolegium a obchodní kolegium. Podle zákona o soudech a soudcích se tyto kolegia mohou na návrh předsedy Nejvyššího soudu spojovat, pokud je to vhodné pro výkon soudnictví.

Nejvyšší soud vydává Sbírkou soudních rozhodnutí a stanovisek, ve které se v zájmu jednotného rozhodování soudů uveřejňují stanoviska Nejvyššího soudu zaujatá kolegií nebo plénem a vybraná rozhodnutí Nejvyššího soudu a ostatních soudů.

3.1.2 Správní soudy

V českém i italském soudním systému je správní právo zvláštním druhem soudnictví. Oproti systému italskému je však jediným zvláštním soudem tohoto druhu v České republice Nejvyšší správní soud, který je vrcholným orgánem ve věcech týkajících se správního soudnictví.

Podle soudního správního řádu³⁰ jednají a rozhodují ve správním soudnictví ve věcech soukromoprávních okresní soudy a výjimečně soudy krajské; ve věcech veřejnoprávních jednají a rozhodují krajské soudy a již zmíněný Nejvyšší správní soud.

Soudy ve správním soudnictví rozhodují zejména o žalobách proti rozhodnutím vydaným v oblasti veřejné správy, o ochraně proti nečinnosti správního orgánu, o ochraně před nezákonným zásahem správního orgánu, o kompetenčních žalobách, ve věcech volebních atd.

U okresních soudů vykonávají správní soudnictví specializovaní samosoudci, u krajských soudů vykonávají správní soudnictví specializované senáty složené z předsedy a dvou soudců a dále pak specializovaní samosoudci.

Nejvyšší správní soud

Organizaci a složení Nejvyššího správního soudu upravuje soudní řád správní v článcích 11- 22.

³⁰ Zákon č. 150/2002 Sb., soudní řád správní, část II, hlava I, čl. 11-22

Nejvyšší správní soud se sídlem v Brně je vrcholným orgánem ve věcech patřících do pravomoci soudů ve správním soudnictví. Zajišťuje jednotu a zákonnost rozhodování tím, že rozhoduje o kasačních stížnostech v případech stanovených soudním řádem správním. Sleduje a vyhodnocuje pravomocná rozhodnutí soudů ve správním soudnictví a na jejich základě v zájmu jednotného rozhodování soudů přijímá stanoviska k rozhodovací činnosti soudů ve věcech určitého druhu. V zájmu zákonného a jednotného rozhodování správních orgánů se Nejvyšší správní soud může při své rozhodovací činnosti usnést na zásadním usnesení.

Skládá se z předsedy soudu, místopředsedy soudu, předsedů kolegií, předsedů senátu a dalších soudců. Předsedu a místopředsedu Nejvyššího správního soudu jmenuje a odvolává z řad soudců tohoto soudu prezident republiky.

Rozhodovací činnost tohoto soudu vykonávají soudci. Soud rozhoduje v senátech nebo v rozšířených senátech, nestanoví-li zákon, že rozhoduje a jednotlivé úkony činí předseda senátu.

Soudci Nejvyššího správního soudu je jmenován alespoň jeden asistent soudce. Asistentem může být jmenován bezúhonný občan, který má vysokoškolské vzdělání v magisterském studijním programu v oblasti práva na vysoké školy v České republice.

Rozvrhem práce se soudci podle hlavních úseků své činnosti zařazují do kolegií. O počtu kolegií rozhoduje plénum Nejvyššího správního soudu na návrh předsedy Nejvyššího správního soudu.

Nejvyšší správní soud vydává Sbíрку rozhodnutí Nejvyššího správního soudu, ve které se uveřejňují zejména vybraná rozhodnutí Nejvyššího správního soudu a krajských soudů vydaná ve správním soudnictví a stanoviska a zásadní usnesení Nejvyššího správního soudu.

3.1.3 Ústavní soud

Zvláštním soudem naší soudní soustavy je Ústavní soud, který je orgánem ochrany ústavnosti. Jeho organizací a postavením se zabývá Ústava České republiky³¹ v článcích 83 – 89 a zejména zákon č. 182/1993 Sb.³².

Sídlo má v Brně a skládá se z patnácti soudců jmenovaných na deset let prezidentem republiky se souhlasem Senátu. Soudcem Ústavního soudu může být

³¹ Zákon č. 1/1993 Sb. ze dne 16. prosince 1992, Ústava České republiky

³² Zákon č. 182/1993 Sb. ze dne 16. června 1993, o Ústavním soudu

jmenován bezúhonný občan, který je volitelný do Senátu, má vysokoškolské právnické vzdělání a byl nejméně deset let činný v právnickém povolání. Jmenovaný soudce se ujímá své funkce v okamžiku, kdy složí slib do rukou prezidenta republiky.

Soudce Ústavního soudu nelze trestně stíhat bez souhlasu Senátu. Pokud Senát souhlas odepře, je trestní stíhání navždy vyloučeno. Soudce Ústavního soudu nemůže nikdo odvolat z jeho funkce.

Podle článku 87 Ústavy rozhoduje Ústavní soud například o zrušení zákonů či jiných právních předpisů nebo jejich jednotlivých ustanovení, jsou-li v rozporu s ústavním pořádkem, o ústavní stížnosti orgánů územní samosprávy proti nezákonnému zásahu státu, o ústavní žalobě Senátu proti prezidentu republiky atd. Podle tohoto článku tedy Ústavní soud řeší ústavní spory na základě ústavních stížností jak fyzických tak právnických osob směřujících proti zásahu orgánů veřejné správy do ústavního pořádku, tedy do jejich základních práv a svobod anebo řeší ústavní spory na základě ústavních stížností orgánů územní samosprávy směřujících proti zásahu orgánů státu do jejich samosprávných práv.

Rozhodnutí Ústavního soudu jsou konečná a nelze se proti nim odvolat.

Všechny své nálezy a vybraná usnesení Ústavní soud zveřejňuje v tištěné Sbírce nálezů a usnesení Ústavního soudu. Nejvýznamnější nálezy se vyhláší v oficiální Sbírce zákonů.

3.1.4 Rozhodčí soudy

Alternativní řešení sporů představují rozhodčí soudy, neboť prostřednictvím účastníků je jeho řešení přeneseno na jiný subjekt, jenž není soudním orgánem.

Tento způsob řešení sporů je upraven zákonem č. 216/1994 Sb., o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů, ve kterém je vymezena úprava rozhodování majetkových sporů rozhodci a také úprava výkonu rozhodčích nálezů vydaných rozhodci.

Použitelnost rozhodčího řízení je omezená na majetkové spory a zároveň se musí jednat o spory, k jejichž projednání a rozhodnutí by jinak byla dána pravomoc soudu. K použití rozhodčího řízení je dále nutná rozhodčí smlouva³³. Je to smlouva, jíž strany své již vzniklé nebo v budoucnu vzniklé spory vylučují z pravomoci soudů a svěřují

³³ Zákon č. 216/1994 Sb., o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů, čl. 2 – 3

jejich projednání a rozhodování do pravomoci rozhodců. Smlouvu lze uzavřít v situaci, kdy mezi stranami již dříve vytvořeného právního vztahu vznikl spor. Jedná se tedy o smlouvu o rozhodci³⁴. Druhým případem je situace, kdy spor ještě nevznikl, ale strany jeho vznik nevyklučují. V tomto případě se jedná o rozhodčí doložku³⁵, která se vztahuje na budoucí vzniklé spory z určitého právního vztahu nebo z vymezeného okruhu právních vztahů.

Rozhodcem může být občan České republiky, který je zletilý a způsobilý k právním úkonům, pokud zvláštní předpis nestanoví jinak. Počet rozhodců a stejně tak konkrétní osoby, na nichž se strany dohodly, má vyplývat ze smlouvy. Konečný počet rozhodců musí být vždy lichý. Rozhodci musí být nestranní a nezávislí.

Na území České republiky dále v současné době působí několik stálých rozhodčích soudů: Rozhodčí soud při Hospodářské komoře České republiky a Agrární komoře České republiky, Burzovní rozhodčí soud a Burzovní rozhodčí soud pro komoditní burzy³⁶.

Výsledkem činnosti rozhodců či rozhodčích soudů je rozhodčí nález, který má zásadně tytéž právní účinky jako pravomocný soudní rozsudek.

3.2 Organizace soudů v Itálii

Soudnictví v Itálii se dělí na obecné, kam se řadí smírčí soudce (*Giudice di Pace*), Samosoudce (*Giudice unico*), Soud 1. stupně (*Tribunale*), Soud pro mladistvé (*Tribunale per i minorenni*), Porotní soud (*Corte d'Assise*), Odvolací soud (*Corte d'Appello*), Kasační soud (*Corte di Cassazione*) a Porotní odvolací soud (*Corte d'Assise d'Appello*), a některé další soudy. Narozdíl od České republiky existují v Itálii stále i Vojenské soudy (*Tribunali militari*). Dále zde funguje Státní rada (*Consiglio di Stato*) a další orgány správního soudnictví, jako například krajské správní soudy (*Tribunali Amministrativi Regionali*) nebo Nejvyšší účetní dvůr (*Corte dei Conti*). Ústavní soud (*La Corte Costituzionale*) má v Itálii obdobně jako v České republice zvláštní postavení mimo ostatní orgány soudní soustavy. Jako orgán soudní samosprávy byla ustavena Nejvyšší rada pro otázky soudců a státních zástupců (*Consiglio Superiore della Magistratura*).

³⁴ Zákon č. 216/1994 Sb., o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů, čl. 2, odst. 3, písm. a)

³⁵ Tamtéž, čl. 2, odst. 3, písm. b)

³⁶ K tomu více: SCHELLEOVÁ, I. a kolektiv. *Organizace soudnictví a právní služby*. Praha 2006, s. 78-80

Jak je zřejmé již z tohoto výčtu, soudní systém v Itálii je mnohem členitější než soudní systém v České republice. V podrobných popisech jednotlivých soudních orgánů uvidíme, že i pravomoci jednotlivých soudů se v některých bodech liší od těch českých.

3.2.1 Obecné soudy

Soustava obecných soudů v Itálii je poněkud rozvětvenější než v České republice. Česká soudní soustava je čtyřčlanková, italská soudní soustava je pouze tříčlanková.

Ústava zaručuje nezávislost obecných soudů na jakékoliv pravomoci státu.

Do soudů se vstupuje veřejným konkursem rozděleným do několika zkoušek; funkce jsou přidělovány po určité době praxe.

Smírčí soudce (Giudice di pace)

Tento soudce je jmenován ministrem spravedlnosti po projednání Nejvyšší soudcovskou radou. Je vybírán z řad soudců s několikaletou praxí, tzn. z italských občanů s vysokoškolským právnickým vzděláním, kteří složili kvalifikační zkoušku pro výkon advokacie, je jim mezi 30 a 70 lety, a kteří splňují další podmínky stanovené zákonem. Funkci vykonávají čtyři roky. Své sídlo má v hlavních městech správních obvodů. Vykonává soudnictví ve věcech civilních i trestních a má rovněž za úkol pokusit se dosáhnout smíru mezi stranami mimosoudní cestou. Proti jeho rozhodnutí se lze odvolat k samosoudci či k soudu 1. stupni sídlícímu ve stejném městě.

Podle článku 7 občanského soudního řádu³⁷ řeší smírčí soudce méně závažné případy, které mají jako předmět movité věci s hodnotou nepřevyšující 5.000 eur, případy týkající se škody způsobené provozem motorových vozidel a plavidel, za předpokladu, že hodnota sporu nepřesáhne 20.000 eur. Dále se zabývá případy, které se týkají výsadby stromů a keřů, spoluvlastnictví domů, vztahy mezi vlastníky a držiteli nemovitostí, zejména v oblasti odvodu kouře nebo tepla, výparů, hluku, otřesů atd., které převyšují běžnou toleranci.

³⁷ Codice di procedura civile aggiornato al 2011, Libro primo, Capo I, Sezione II

Samosoudce (Giudice unico)

Tento orgán byl zaveden v roce 1998, ve stejné době, kdy byl zrušen úřad okresního soudce.

V prvním stupni se podle článku 8 občanského soudního řádu zabývá všemi případy z civilního i trestního soudnictví, které nejsou v kompetenci smírčího soudce. Jeho hlavní činností je ale řešení odvolání proti rozhodnutím smírčího soudce.

Soud 1. stupně (Tribunale)

Soud 1. stupně je složen ze tří soudců. Podle článku 9 občanského soudního řádu rozhoduje v prvním stupni spory, ve kterých je povinná účast státního zástupce, případy týkající se odpovědnosti členů představenstev, likvidátorů a případy úpadků. Řeší všechny případy, které nejsou v pravomoci jiného soudce a všechny případy s nezjistitelnou hodnotou. Ve druhém stupni přezkoumává případy rozhodnuté v prvním stupni smírčím soudcem nebo samosoudcem. Stejně jako smírčí soudce a samosoudce tedy rozhoduje v civilním i trestním řízení.

Soud pro mladistvé (Tribunale per i minorenni³⁸)

Soudní orgán prvního stupně pro všechny trestní, civilní a správní činy týkající se mladších osmnácti let. Je zřízen u každého odvolacího soudu a skládá se z jednoho soudce soudu 1. stupně a ze dvou fyzických osob. Je to nezávislý a zvláštní soudní orgán.

Zabývá se trestnými činy spáchanými nezletilými do 18 let, prováděním nápravných opatření vůči nezletilým, výkonem rodičovské zodpovědnosti, ochranou, majetkovou správou, asistencí, osvojením a adopcí, které se vždy týkají nezletilých v obvodu odvolacího soudu. Musí být mimo jiné informován o všech řízeních ve věci trestných činů sexuálního násilí, zneužívání a kažení nezletilých.

Soudce pro dohled nad výkonem trestu (Magistrato di sorveglianza³⁹)

Soudní orgán vytvořený při všech 58 soudech 1. stupně. Skládá se pouze z jednoho soudce. Je to orgán, jehož hlavním úkolem je dohled nad provedením trestu. Má pravomoc stanovit způsoby výkonu trestů a především restriktivní opatření o omezení

³⁸ DEL GIUDICE, F. *Nuovo dizionario giuridico*. Edizioni Simone, 2008, s. 1205-1206

³⁹ LES JURIDICTIONS DES ÉTATS MEMBRES DE L'UNION EUROPÉENNE. Cour de justice des communautés européennes. Luxembourg 2008, s. 381

osobní svobody. Má také správní pravomoci, které jsou založeny na dozoru nad trestními orgány, které řídí správu, organizaci a dodržování zákonnosti při výkonu trestu odnětí svobody. Zároveň má soudní pravomoci týkající se zpracování žádostí, úpravy a zrušením trestů.

Soud pro dohled nad výkonem trestu (Tribunale di sorveglianza⁴⁰)

Je složen ze dvou soudců, předsedy a dvou specialistů z oblasti kriminologie. Pravomoci tohoto soudu jsou stejné jako pravomoci soudce pro dohled nad výkonem trestu, ale tyto pravomoci jsou vykonávány v závažnějších případech, než které má na starosti soudce pro dohled nad výkonem trestu. Zahrnuje soudnictví týkající se lepšího zacházení s vězni a opatření, která se týkají zmírnění trestu odnětí svobody. Rozhoduje rovněž v případech stanovených zákonem o odvoláních proti rozhodnutím soudce pro dohled nad výkonem trestu.

Územní pravomoci jsou stejné jako v případě odvolacího soudu. Jeho rozhodnutí mohou být předmětem odvolání.

Soudní orgán pro vyšetřování trestných činů spáchaných ministry (Collegio per i reati ministeriali⁴¹)

Tento soudní orgán má na starosti případy, které spáchal premiér či ministři při výkonu jejich funkce. Skládá se ze tří členů a dvou náhradníků jmenovaných na dobu dvou let. Na základě svého šetření předá tento orgán zprávu předsedovi sněmovny, aby mohl Parlament schválit návrh na zahájení řízení proti dotyčnému ministrovi. Pokud Parlament tento návrh schválí, pokračuje řízení před příslušným soudem.

Soud pro věci veřejných vod (Tribunale delle acque pubbliche⁴²)

Tímto soudem se zabývá zejména zákon č. 1775 z 11. prosince 1933⁴³.

Tyto soudy se dělí na krajské soudy pro věci veřejných vod a na vrchní soud pro věci veřejných vod.

Krajské soudy pro věci veřejných vod se podle článku 138 nacházejí u osmi odvolacích soudů. Každý tento soud se skládá z části odvolacího soudu a třech inženýrů

⁴⁰ LES JURIDICTIONS DES ÉTATS MEMBRES DE L'UNION EUROPÉENNE. Cour de justice des communautés européennes. Luxembourg 2008, s. 381-382

⁴¹ Tamtéž, s. 382

⁴² Tamtéž, s. 382

⁴³ Regio decreto 11 dicembre 1933, n. 1775; Testa unico sulle acque e impianti elettrici

jmenovaných na základě vyhlášky ministerstva spravedlnosti v souladu s rozhodnutím Nejvyšší rady pro věci soudců a státních zástupců.

Podle článku 140 se tento soudní orgán zabývá spory mezi státem a jednotlivci nebo mezi jednotlivci, které se týkají veřejných vod, státních pozemkových fondů a vodních cest.

Proti rozhodnutím tohoto soudu se lze odvolat k Vrchnímu soudu pro věci veřejných vod.

Vrchní soud pro věci veřejných vod je upravován v člancích 142 a 143. Je pouze jeden a své sídlo má v Římě. Skládá se z dvanácti členů, kterými je předseda, čtyři soudci Kasačního soudu, čtyři státní zástupci a tři inženýři.

Porotní soud (Corte d'Assise⁴⁴)

Porotní soud je soud, který rozhoduje pouze v prvním stupni trestního řízení. Nachází se v obvodu každého odvolacího soudu.

Skládá se z osmi soudců, z nichž dva jsou soudci z povolání a zbylých šest jsou občané, kteří nemají k soudnictví žádný vztah, tzv. soudci z lidu. Tito soudci jsou pravidelně vybíráni ze seznamu občanů splňujících určité požadavky na vzdělání a morálku.

Porotní soud rozhoduje v případech zločinů proti bezpečnosti státu (jako je například terorismus) a zločinů proti životu a osobní svobodě, které mohou být potrestány přísnými tresty (doživotí nebo odnětí svobody na více než 24 let). Dále řeší také případy vražd, zabití, obchodování s otroky, podněcování k sebevraždě, trestných činů, které mají za následek smrt jednoho nebo více lidí, zločinu genocidy a reorganizace fašistické strany.

Důležité je zdůraznit, že hlasy soudců z lidu mají stejnou váhu jako hlasy soudců z povolání. V případě rovnosti hlasů, převáží rozhodnutí, které je výhodnější pro obžalovaného. Proti rozhodnutí tohoto soudu se lze odvolat k Porotnímu odvolacímu soudu (*Corte d'Assise d'Appello*).

⁴⁴ LES JURIDICTIONS DES ÉTATS MEMBRES DE L'UNION EUROPÉENNE. Cour de justice des communautés européennes. Luxembourg 2008, s. 382-383

Odvolací soud (Corte d'Appello⁴⁵)

Odvolací soud je soud druhého stupně. Nachází se jeden v každém krajském městě. Určité regiony, jako například Lombardie, Kampanie, Sicílie atd., mají však více odvolacích soudů. Jeho kompetencemi se zabývá občanský soudní řád v člancích 433-441.

Je tvořen, stejně jako soud 1. stupně, „obecnými“ odděleními, které se zabývají občanskoprávními či trestněprávními věcmi a „zvláštními“ odděleními, které mají na starosti případy týkající se mladistvých, oblasti zemědělství, oblasti průmyslového a intelektuálního vlastnictví atd. Pokud se zabývá trestněprávními věcmi nebo některými případy občanskoprávními (jako je například rozvod, odluka apod.), asistuje tomuto soudu státní zástupce.

Odvolací soud má pravomoc rozhodovat o odškodnění za nezákonné zadržení, o přezkoumání rozsudku, o opravě justičního omylu, o vydání osob, atd.

Proti rozsudku odvolacího soudu se lze odvolat ke Kasačnímu soudu.

Porotní odvolací soud (Corte d'Assise d'Appello⁴⁶)

Porotní odvolací soud je kolegiální soud, který rozhoduje v případě odvolání od porotního soudu. Rozhoduje tedy stejně jako porotní soud v trestněprávních věcech.

Skládá se z předsedy a šesti soudců z lidu. Své sídlo má v každém obvodu odvolacího soudu.

Kasační soud (Corte suprema di Cassazione⁴⁷)

Kasační soud je pouze jeden a své sídlo má v Římě.

Tento orgán stojí na vrcholu soudního systému. Je rozdělen do dvou částí, občanské a trestní; každá tato část se skládá z pěti soudců.

Rozhoduje pouze tehdy, když jedna ze stran tvrdí, že v předchozím řízení došlo k porušení zákonnosti. Nebere v úvahu jak k trestnému činu či události, která vedla k zahájení procesu, došlo, ale kontroluje, zda bylo při rozhodování v prvním či druhém stupni respektováno právo. Nejde tedy o řízení o skutku, ale o formě, to znamená o zkoumání zákonnosti.

⁴⁵ Tamtéž, s. 384

⁴⁶ FORAPANI, D. *Italiano per giuristi*. Alma Edizioni, 2003

⁴⁷ Zdroj: < <http://www.cortedicassazione.it/> > [cit. 22. 4. 2012]

3.2.2 Správní soudy

Jak už bylo zmíněno, správní soudy zajišťují kontrolní činnost legitimacy správních úkonů. Na prvním stupni se v Itálii nacházejí krajské správní soudy a na stupni druhém Státní rada a v případě Sicílie Rada správního soudnictví regionu Sicílie.

Krajské správní soudy (Tribunale amministrativo regionale⁴⁸)

Každý krajský správní soud se skládá z předsedy a nejméně pěti soudců. V Itálii se těchto soudů nachází dvacet.

Rozhodují o odvoláních proti správním úkonům, které jsou v rozporu se zákony. Mají pravomoc tyto úkony či akty zrušit a odsoudit správní orgán k nápravě škod a uhrazení náhrady škod.

Proti jejich rozsudkům se lze odvolat ke Státní radě.

Státní rada (Consiglio di Stato⁴⁹)

Státní rada je podle článku 100 Ústavy nejvyšším orgánem správního soudnictví. Má sídlo v Římě. Opomenout však nesmíme ani Radu správního soudnictví Sicílie.

Státní rada je tvořena sedmi odděleními, z nichž se každé skládá z pěti soudců a předsedy.

Státní rada má podle článku 103 Ústavy dva typy pravomocí. Díky pravomoci poradní formuluje rady či vyjádření. Tuto pravomoc vykonávají čtyři oddělení. Druhým typem je pravomoc rozhodovací. Tuto pravomoc vykonávají tři oddělení a vyjadřují se díky ní ve druhém stupni k rozhodnutím krajských správních soudů.

Státní rada má též kasační pravomoc vůči nezákonným aktům. Zjistí-li, že některé vydané nařízení porušuje svými konkrétními ustanoveními ústavní práva občana, i přesto, že je v souladu se zákonem, může toto nařízení neaplikovat⁵⁰.

Rozsudky Státní rady jsou konečné a nelze se proti nim odvolat ke Kasačnímu soudu. Odvolání je možné pouze z důvodu tzv. „kompetenční vady“, to znamená, pokud Státní rada vydá rozsudek, který se zabývá věcí, která nespadá do její kompetence.

⁴⁸ LES JURIDICTIONS DES ÉTATS MEMBRES DE L'UNION EUROPÉENNE. Cour de justice des communautés européennes. Luxembourg 2008, s. 386

⁴⁹ Tamtéž, s. 387

⁵⁰ Není oprávněna toto nařízení zrušit, to lze pouze v případě nesouladu se zákonem, ale může ho neaplikovat

3.2.3 Účetní a daňové soudy

Tyto soudy jsou jedněmi z těch, které se nenacházejí v českém soudním systému.

Nejvyšší účetní dvůr (Corte dei conti⁵¹)

Nejvyšší účetní dvůr je zvláštní soudní orgán, který má podle článku 100 a 103 Ústavy pravomoc ve věcech týkajících se veřejných účtů a v dalších oblastech stanovených zákonem. Patří sem řízení týkající se administrativní a finanční odpovědnosti (subjekty těchto řízení jsou úředníci, zaměstnanci účetní veřejné správy) a řízení týkající se důchodů.

O věcech týkajících se daní rozhodují v prvním stupni provinční a okresní daňové komise.

3.2.4 Vojenské soudy

Vojenské soudy jsou dalším typem soudů, který nenajdeme v české soudní soustavě. V České republice byly vojenské soudy zrušeny k 31. 12. 1993. V Itálii tyto soudy existují stále.

Vojenský soud (Tribunale militare⁵²)

Vojenské soudy mají pravomoc soudit vojenské trestné činy. Podle článku 103 Ústavy mají v době války soudní pravomoci vymezené zákonem. V době míru mají pravomoc soudit pouze vojenské trestné činy spáchané příslušníky branné moci. V Itálii jsou tyto soudy celkem tři. Sídla mají ve Veroně, Římě a Neapoli.

Proti rozsudkům vojenského soudu se lze odvolat k odvolacímu vojenskému soudu.

⁵¹ LES JURIDICTIONS DES ÉTATS MEMBRES DE L'UNION EUROPÉENNE. Cour de justice des communautés européennes. Luxembourg 2008, s. 388-389

⁵² Tamtéž, s. 390

Odvolací vojenský soud (Corte militare d'Appello⁵³)

Odvolací vojenský soud má pouze jediné sídlo a tím je Řím. Rozhoduje o odvoláních od vojenských soudů. Jeho rozhodnutí mohou být předmětem stížnosti před Kasačním soudem a to za stejných podmínek jako rozhodnutí trestního soudnictví.

3.2.5 Ústavní soud (Corte costituzionale⁵⁴)

Ústavní soud byl založen Ústavou z roku 1947, k zahájení jeho činnosti došlo v roce 1956. Jeho úpravou se zabývá Ústava Italské republiky v hlavě IV, oddílu 1.

Podle článku 135 se skládá z patnácti soudců jmenovaných na 9 let. Tito soudci nemohou být jmenováni dvakrát po sobě. Pět z nich jmenuje prezident republiky, pět jmenuje na společném zasedání Parlament a pět nejvyšší soudy (tři Nejvyšší Kasační soud, jednoho Státní rada a jednoho soudce jmenuje Nejvyšší účetní dvůr).

Ústavní soud má podle článku 134 na starosti rozhodování zejména ve sporech o ústavnosti zákonů a aktů s mocí zákona vydaných státem, dále ve sporech o příslušnost mezi orgány státní moci a o žalobě podané podle Ústavy na prezidenta republiky. Dále rozhoduje také o přípustnosti referenda.

Na rozdíl od České republiky není v Itálii zavedena ústavní stížnost. To znamená, že jednotlivec se nemůže obrátit na Ústavní soud, pokud byla porušena jeho občanská a ústavou zaručená práva. Podle článku 103 odst. 1 Ústavy vykonávají soudní pravomoc na ochranu subjektivních práv správní soudy. To znamená, že před správními soudy v Itálii se lze domáhat ochrany proti porušení ústavou garantovaných občanských práv.

Rozhodnutí ústavního soudu jsou přijímány většinou hlasů. Pokud se jedná o případ trestného činu spáchaného prezidentem republiky, jedná ústavní soud v plénu a asistuje mu 16 občanů, kteří jsou zapsaní na seznamu, který každých 9 let sestavuje Parlament.

⁵³ LES JURIDICTIONS DES ÉTATS MEMBRES DE L'UNION EUROPÉENNE. Cour de justice des communautés européennes. Luxembourg 2008, s. 390

⁵⁴ Tamtéž, s. 377-378

3.2.6. Nejvyšší rada pro věci soudců a státních zástupců (Consiglio superiore della magistratura⁵⁵)

Nejvyšší radou pro věci soudců a státních zástupců se zabývají články 104-110 Ústavy Italské republiky.

Tento orgán je samosprávným orgánem soudů, který chrání jejich nezávislost, řídí nejdůležitější činnosti potřebné pro provoz soudnictví a provádí disciplinární řízení. Jejími členy jsou: prezident republiky, který mu předsedá (a který podle pravidel spolupracuje se svým zástupcem jmenovaným členy), první kasační předseda a generální prokurátor Kasačního soudu a dále dalších 24 členů delegovaných v 1/3 z parlamentu a ve 2/3 z obecných soudů.

4. Komparativní analýza českého a italského soudního systému

Jak je zřejmé z první kapitoly o historickém vývoji soudnictví v porovnávaných státech, vyvíjel se soudní systém v České republice podstatně jinak než v Itálii a jeho současný stav se v obou zemích také liší.

Všechny soudy, které vystupují v České republice, vyjmenovává článek 91 Ústavy. Jak občanskoprávní tak trestněprávní věci řeší tedy podle tohoto článku pouze okresní, krajské, vrchní soudy či Nejvyšší soud. Záležitostmi týkajícími se ústavnosti, souladu zákonů apod. se zabývá podle článků 83-89 Ústavy Ústavní soud. To je také jeden z mála shodných bodů, které najdeme mezi českým a italským soudnictvím.

Z předchozího odstavce tedy vyplývá, že na rozdíl od České republiky, kde tytéž soudy řeší všechny případy, je toto rozdělení v Itálii mnohem rozsáhlejší. Oproti čtyřčlankovému systému v České republice, je italský soudní systém tříčlankový. Existuje zde však několik soudů prvního stupně (Smírčí soudce, samosoudce, soud 1. stupně, porotní soud). K těmto zmíněným čtyřem soudům se jednotlivé projednávané činy přiřazují podle míry závažnosti toho konkrétního činu. Smírčí soudce tedy může projednávat pouze menší případy, pokud se však jedná o případ závažnější, rozhoduje v prvním stupni samosoudce. Pokud je u řízení v prvním stupni ze zákona povinná účast státního zástupce, rozhoduje tyto případy soud 1. stupně a pokud se jedná o vraždu,

⁵⁵ La Costituzione della Repubblica Italiana, Art. 104 – 110

zločin proti osobní svobodě nebo trestný čin proti bezpečnosti státu, je přiřazen k projednání Porotnímu soudu. Dalším soudem, který funguje jako soud prvního stupně je soud pro mladistvé, můžeme sem zařadit i krajské správní soudy či vojenský soud.

Řešení sporů ve druhém stupni soudního řízení se opět dělí podle míry závažnosti projednávaného činu. V Itálii proto funguje jako soud druhého stupně samosoudce, který řeší odvolání od smírčího soudce, avšak pouze tehdy, pokud tyto případy spadají do jeho kompetence. V opačném případě řeší odvolání od smírčího soudce soud 1. stupně, který tedy funguje jako soud druhého stupně pro smírčího soudce a i pro samosoudce. Dalším soudem ve druhém stupni soudního řízení může být odvolací soud, porotní odvolací soud nebo v případě správních soudů je druhým stupněm Státní rada. Co se týká vojenských soudů, i zde existuje soud druhého stupně, a to vojenský odvolací soud.

Jako soud třetího stupně působí v Itálii Kasační soud, který v podstatě odpovídá českému Nejvyššímu soudu. Tento soud rozhoduje pouze tehdy, když jedna ze stran tvrdí, že došlo k porušení zákonnosti. Nebere v úvahu jak k trestnému činu či události, která vedla k zahájení procesu, došlo, ale kontroluje, zda bylo při rozhodování v prvním či druhém stupni respektováno právo. Nejde tedy o řízení o skutku, ale o formě, to znamená o zkoumání zákonnosti. Pokud to tedy srovnáme s funkcí českého Nejvyššího soudu, zjistíme, že se od sebe liší jen velmi málo. Český Nejvyšší soud jako vrcholný soudní orgán ve věcech patřících do pravomoci soudů v občanském soudním řízení a v trestním řízení rovněž zajišťuje jednotu a zákonnost rozhodování tím, že rozhoduje zejména o mimořádných opravných prostředcích a o uznání a vykonatelnosti rozhodnutí cizozemských soudů. Další významnou činností je sledování a vyhodnocování pravomocných rozhodnutí soudů v občanském soudním řízení a v trestním řízení a na jejich základě v zájmu jednotného rozhodování soudů zaujímá stanoviska k rozhodovací činnosti soudů ve věcech určitého druhu.

Dalším z několika shodných bodů jsou druhy soudnictví. Jak Itálie, tak Česká republika zná dělení na civilní, trestní, správní a ústavní soudnictví. Stejně je i dělení systému soudů na obecné a zvláštní. Zde ale nalezneme další a znatelný rozdíl. Zatímco v České republice nemáme kromě ústavního soudu, správního soudu a rozhodčích soudů žádné další zvláštní soudy, v Itálii je tomu přesně naopak. Kromě ústavního soudu a správních soudů zde nalezneme celou řadu zvláštních soudů, které se specializují na konkrétní případy. Jedná se o soudce pro dohled nad výkonem trestu, soud pro dohled nad výkonem trestu, vojenský soud pro dohled nad výkonem trestu,

soudní orgán pro vyšetřování trestných činů spáchaných ministry či soud pro věci veřejných vod. Ani jeden z těchto zmíněných soudů v českém soudním systému nenajdeme.

Pokud se jedná o správní soudnictví, je zde velký rozdíl. Oba soudní systémy sice znají dělení na správní soudnictví, ale velmi se liší v jeho pojetí. V České republice podle soudního správního řádu jednájí a rozhodují ve správním soudnictví ve věcech soukromoprávních okresní soudy a výjimečně soudy krajské; ve věcech veřejnoprávních jednájí a rozhodují krajské soudy a Nejvyšší správní soud. U okresních soudů vykonávají správní soudnictví specializovaní samosoudci, u krajských soudů vykonávají správní soudnictví specializované senáty složené z předsedy a dvou soudců a dále pak specializovaní samosoudci. Jediným zvláštním soudem v této oblasti je tedy Nejvyšší správní soud se sídlem v Brně, který je vrcholným orgánem ve věcech patřících do pravomoci soudů ve správním soudnictví. V Itálii je naopak správní soudnictví oddělené od soudnictví obecného. Pro tento účel jsou zde vytvořené specializované krajské správní soudy. Jako odvolací orgán pro tyto soudy zde funguje Státní rada. Ta je v Itálii nejvyšším orgánem správního soudnictví a společně s krajskými správními soudy vykonává soudní pravomoc na ochranu zákonných zájmů ve sporech veřejné správy a v dalších případech stanovených zákonem, včetně ochrany subjektivních práv.

Ústavní soudnictví stojí v obou zemích shodně mimo ostatní orgány soudního systému a ústavní soudy mají i obdobné pravomoci. V obou zemích je ústavní soud orgánem ochrany ústavnosti, v jehož pravomoci je rozhodovat zda jsou právní předpisy vydané státem ve shodě se zákonem, rozhodovat o žalobě podané na prezidenta republiky a mnoho dalšího. V obou případech je ústavnímu soudu věnováno několik článků v Ústavách těchto dvou států. Rozdílem, který je nutno zmínit, je v tomto případě ustavní stížnost. V České republice tuto stížnost může podle zákona podat fyzická i právnická osoba či orgán samosprávy. V Itálii není ústavní stížnost zavedena.

Kromě již zmíněných rozdílů můžeme nalézt ještě mnohé další. Důležitým rozdílem je jmenování soudců do funkce. Zatímco v ČR má tuto pravomoc prezident republiky, v Itálii je to Nejvyšší rada pro věci soudců a státních zástupců, které prezident republiky předsedá. Nejvyšší rada pro věci soudců a státních zástupců je dalším rozdílem mezi soudním systémem ČR a Itálie. Tato rada je orgánem soudní samosprávy a přísluší jí ustavování, překládání, povyšování a disciplinární opatření týkající se soudců. Ke všemu co se jich týká, musí dát Nejvyšší rada pro věci soudců

a státních zástupců souhlas. Jak bylo zmíněno dříve, předsedá jí prezident republiky. Jejimi přesnými kompetencemi se zabývá čl. 104 a 105 Italské Ústavy.

Již dříve jsem zmínila zvláštní soudy, které existují v Itálii, a které v ČR nenalezneme. Mezi tyto soudy patří i vojenské soudy, které v ČR zanikly po vzniku samostatné České republiky.

Za významný rozdíl lze též považovat i účast občanů mimo okruh soudcovského sboru na výkonu soudnictví v Itálii. Týká se to například soudu pro mladistvé, kde jsou profesionální soudci doplněni dvěma soudci z řad občanů, a to mužem a ženou. I u porotního soudu se na rozhodování podílejí občané, tzv. soudci z lidu. Tito soudci jsou pravidelně vybíráni ze seznamu občanů splňujících určité požadavky na vzdělání a morálku. Důležité je zdůraznit, že hlasy soudců z lidu mají stejnou váhu jako hlasy soudců z povolání. V případě rovnosti hlasů, převáží rozhodnutí, které je výhodnější pro obžalovaného. V České republice je sice účast občanů na výkonu soudnictví také možná, avšak není tolik rozšířená, jako je tomu v Itálii.

Při výčtu rozdílů nesmíme zapomenout ani na rozdílnost ve správě soudnictví. Podle zákona č. 6/2002 Sb., o soudech a soudcích, vykonává hlavní správu soudnictví v České republice Ministerstvo spravedlnosti. V Itálii je k tomuto účelu zřízená Nejvyšší rada pro věci soudců a státních zástupců, která je samosprávným orgánem soudů, chrání jejich nezávislost, řídí nejdůležitější činnosti potřebné pro provoz soudnictví a provádí disciplinární řízení.

5. Rozbor příslušné právní terminologie

Právní jazyk užívaný v oboru práva je součástí obecného spisovného jazyka, ale od běžného jazyka se liší. Tento jazyk musí být přesný, jasný a má specifickou terminologii. Důležitá je jednoznačnost pojmů, přesnost významu pojmů, stálost pojmosloví a srozumitelnost.

Pokud mluvíme o italském právním jazyce, je pro něj příznačné používání archaických a knižních výrazů, které se v běžném jazyce nepoužívají. Můžeme zde nalézt specifická spojení a stylisticky příznakové výrazy. Typickým výrazovým prostředkem je nominalizace, kdy se sloveso nahrazuje substantivem, dále víceslovné předložkové výrazy (jako příklad mohu uvést spojení *a causa di, a carico di, a seguito di...*). Dalším výrazovým prostředkem jsou nefinitní slovesné tvary. Častěji než

v běžném jazyce se používá pasivum a mění se i pozice přívlastku. Používají se rovněž opisné tvary a přítomné participium. Italský právní jazyk má složitou větnou strukturu.

Pokud překládáme odborné texty, je nutné se držet zásady, že nelze překládat vše doslova, ale je lepší nalézt vhodný ekvivalent v cílovém jazyce. Můžeme narazit na dva typy řešení. Prvním z nich je případ, kdy si obsah právních termínů zcela odpovídá. V tom případě použijeme termín používaný v české právní terminologii. Druhým typem je případ, kdy právní termíny nemají stejný obsah a částečně se překrývají. V takovém případě se pro konkrétní termín v cílovém jazyce rozhodujeme na základě celého kontextu.

Jelikož v Itálii existuje mnoho soudů, neexistuje pro některé z nich v českém jazyce přesný ekvivalent. Velký problém nastává například v případě soudu 1. stupně. Italské *Tribunale* můžeme do českého jazyka přeložit několika způsoby, a to jako soud, prvoinstanční soud nebo soud 1. stupně. Problém je však v tom, že po tomto překladu se může zdát, že tento soud působí pouze jako soud prvního stupně, což však není pravda, neboť ve skutečnosti je i odvolacím soudem pro smírčího soudce či samosoudce. Z dalších mohu uvést například termín *Giudice di pace*, což se překládá jako smírčí soudce, avšak v některých kontextech lze tento termín přeložit i jako samosoudce.

Jako konkrétní příklad jsem z této práce vybrala čtyři termíny, kterými se v Itálii označují soudní orgány.

Corte - *s.f.* (pl. *-ti*)

= soudní dvůr / soud 2. stupně

- Corte d'assise = Porotní soud
- Corte d'appello = Odvolací soud
- Corte d'assise d'appello = Porotní odvolací soud
- Corte suprema di cassazione = Kasační soud
- Corte dei conti = Nejvyšší účetní dvůr
- Corte militare d'appello – Vojenský odvolací soud
- Corte costituzionale = Ústavní soud

Tribunale - *s.m.* (pl. *-li*)

= soud / soud 1. stupně

- Tribunale = Soud 1. stupně
- Tribunale per i minorenni = Soud pro mladistvé

- Tribunale di sorveglianza – Soud pro dohled nad výkonem trestu
- Tribunale delle acque pubbliche – Soud pro věci veřejných vod
- Tribunale amministrativo regionale – Krajské správní soudy
- Tribunale militare – Vojenský soud
- Tribunale militare di sorveglianza – Vojenský soud pro dohled nad výkonem trestu

I přesto, že výše zmíněné termíny znamenají totéž, je mezi nimi jeden zásadní rozdíl. Termín „corte“ se používá v případě, že mluvíme o soudu vyššího stupně. Pokud máme na mysli soud nižšího, tedy prvního stupně, použijeme termín „tribunale“. Tyto dva termíny jsou tedy v opozici.

Giudice - *s.m. e f.* (pl. -ci)

= soudce

- Giudice di pace = Smírčí soudce
- Giudice unico = Samosoudce

Magistrato - *s.m.* (pl. – ti)

= soudce

- Magistrato di sorveglianza = Soudce pro dohled nad výkonem trestu

Tyto dva výrazy jsou synonymní, záleží tedy spíše na tom, v jakých spojeních se ten který výraz ustálil.

Glosář

ITALSKY	ČESKY
Giudice - <i>s.m. e f. (pl. -ci)</i> - di pace - unico	Soudce - Smírčí soudce - Samosoudce
Magistrato - <i>s.m. (pl. -ti)</i> - di sorveglianza	Soudce - pro dohled nad výkonem trestu
Tribunale - <i>s.m. (pl. -li)</i> - per i minorenni - di sorveglianza - delle acque pubbliche - amministrativo regionale - militare - militare di sorveglianza	Soud (1. stupně) - Soud pro mladistvé - pro dohled nad výkonem trestu - Soud pro věci veřejných vod - Krajské správní soudy - Vojenský soud - Vojenský soud pro dohled nad výkonem trestu
Corte - <i>s.f. (pl. -ti)</i> - d'assise - d'appello - d'assise d'appello - suprema di cassazione - costituzionale - dei conti - militare d'appello	Soud (2. stupně) - Porotní soud - Odvolací soud - Porotní odvolací soud - Kasační soud - Ústavní soud - Nejvyšší účetní dvůr - Vojenský odvolací soud

Závěr

V úvodu své práce jsem jako hlavní cíl stanovila co nejlépe porovnat druhy a organizaci italského a českého soudnictví, čímž jsem chtěla zjistit, ve které z těchto dvou zemí je soudní systém složitější nebo zda je v obou zemích podobný. Pokud se podíváme na předchozí kapitoly, myslím, že se mi tento cíl podařilo alespoň částečně splnit.

Nejdůležitější částí mé práce byla už od počátku čtvrtá kapitola – Komparativní analýza italského a českého soudnictví. V kapitolách předchozích, jsem se snažila přiblížit a popsat jednotlivé soudy, které v těchto dvou zemích existují, avšak v kapitole čtvrté jsem tyto dva soudní systémy srovnávala a poukázala jsem na podobnosti a odlišnosti.

Pokud se tedy zaměříme na toto srovnání, zjistíme, že mezi těmito dvěma systémy převažují spíše rozdíly než podobnosti. Shodných bodů najdeme pouze několik a to zejména díky tomu, že obě země jsou demokratické státy a soudní moc je v obou vykonávána ve jménu lidu a nezávisle na jiných orgánech. V obou zemích je také státní moc rozdělena na výkonnou, zákonodárnou a soudní.

Rozdílů zde však můžeme nalézt mnohem více než podobností. První z nich vidíme již v první kapitole, která byla zaměřená na historický vývoj soudnictví v těchto dvou zemích. Možná právě kvůli tomuto odlišnému vývoji je soudní systém Itálie a České republiky dnes tak rozdílný.

Za velký rozdíl považuji různou správu soudnictví. U nás tuto správu vykonává podle zákona č.6/2002 Sb., o soudech a soudcích, Ministerstvo spravedlnosti. V Itálii je k tomu zřízen zvláštní orgán, kterým je Nejvyšší rada pro věci soudců a státních zástupců. Ke všemu co se týká soudců, musí dát tato rada souhlas. Italské soudnictví je tedy mnohem méně závislé na státní moci než soudnictví české.

Podle zákona o soudech a soudcích vykonávají v České republice soudnictví nezávislé soudy a dále tento zákon vyjmenovává, kdo všechno se podílí na rozhodovací činnosti těchto soudů. V Itálii vykonávají soudnictví také nezávislé soudy, avšak na rozdíl od ČR se v mnoha případech podílí na rozhodovací činnosti i občané mimo okruh soudcovského sboru. Tito tzv. soudci z lidu jsou pravidelně vybíráni ze seznamu občanů splňujících určité požadavky na vzdělání a morálku. Jak už bylo napsáno dříve, je důležité zdůraznit, že hlasy soudců z lidu mají stejnou váhu jako hlasy soudců

z povolání. Toto považuji za velmi významný rozdíl mezi soudnictvím v Itálii a v České republice. U nás je sice také možná účast občanů na výkonu soudnictví, avšak není to tak rozšířené jako v Itálii.

Mezi italským a českým soudnictvím by se jistě našlo i mnoho dalších rozdílů než na které jsem zde poukázala. Avšak na takový rozbor by byl třeba mnohem větší rozsah práce. Mohla bych ještě popsat mnoho dalších součástí soudnictví, popsat průběh soudního řízení a jeho základní principy, vyjmenovat druhy rozsudků, žalob a mnoho dalšího. Ve všech těchto bodech by se jistě našlo mnoho odlišností.

Pro tuto práci jsem si však vybrala pro mě to nejpodstatnější z této oblasti, a tím jsou právě jednotlivé soudy, jejich funkce a pravomoci a jejich následná komparace. Myslím, že to je důležitý základ pro další a podrobnější studium soudnictví v těchto dvou zemích.

Pokud bych tedy měla celou práci stručně shrnout a odpovědět na otázku, kterou jsem si položila v úvodu, výsledkem by bylo, že soudnictví v Itálii je na první pohled komplikovanější než České republice. Avšak pokud se na tyto dva systémy podíváme blíže, zjistíme, že více složitý systém má vlastně Česká republika. Itálie má sice mnoho soudů, které u nás nenajdeme, ale každý z nich má přesně určené pravomoci a řeší jen některé konkrétní záležitosti. V České republice naopak řeší stále ty samé soudy všechno. Nejvýrazněji je tento rozdíl vidět například ve správním soudnictví. Výrazný rozdíl je též v oblasti odborné terminologie. Jak jsme viděli v páté kapitole, je tato terminologie díky jiným soudním systémům velmi odlišná.

Výsledkem mé práce je tedy zjištění, že italský soudní systém je jednodušší než soudní systém v ČR, ale na druhou stranu je mnohem více členitý. V České republice je však již několik let snaha o zjednodušení soudního systému. *Kritizovaná je zejména existence vrchních soudů, které jsou některými považovány za nadbytečné. Vzhledem k tomu je již delší dobu uvažováno o jejich zrušení a tím přeměně soustavy českých soudů z komplikovanější čtyřčlankové na jednodušší tříčlankovou.*⁵⁶ Pokud by se tato změna opravdu realizovala, český soudní systém by se možná o něco více začal podobat systému italskému. Nastává zde ale otázka, zda je něco takového u nás vůbec možné. Najít odpověď na tuto otázku již však není předmětem této práce.

⁵⁶ NAVARA, L. - SYROVÁTKA, T. *Revoluce v justici: vrchní soudy zmizí, hlavní bude okres*. IDNES.cz [online]. 15. 6. 2010 [cit. 1. 5. 2012]. Dostupné online.

Résumé

Nell'introduzione di questo lavoro ho stabilito come obiettivo principale la descrizione della magistratura ceca e di quella italiana, la loro storia, la loro organizzazione e le loro funzioni e volevo confrontare questi due sistemi. Volevo accertare quale di questi due sistemi è più complesso. Penso di essere riuscita a raggiungere almeno in parte questo obiettivo.

La parte più importante del mio lavoro è l'ultimo capitolo – *Analisi contrastiva tra la magistratura italiana e quella ceca*. Nel capitolo primo, secondo e terzo ho cercato di descrivere le varie corti che esistono in questi due paesi, la loro storia e la loro organizzazione, ma nell'ultimo capitolo ho comparato questi due sistemi e ho indicato le somiglianze e le differenze.

Se ci concentriamo su questo confronto, scopriamo che tra questi due sistemi prevalgono le differenze rispetto alle somiglianze, vi troviamo soltanto pochi punti simili. Questi punti sono specialmente perché entrambi i paesi sono democratici e il potere giudiziario è esercitato in nome del popolo e indipendente da altri organi. In entrambi i paesi il potere dello Stato è diviso in esecutivo, legislativo e giudiziario.

Tuttavia ci sono più differenze che somiglianze. Possiamo vedere una prima differenza nel primo capitolo, che si concentra sullo sviluppo storico del sistema giudiziario in questi due paesi. Forse a causa di questo diverso sviluppo oggi il sistema giudiziario dell'Italia e della Repubblica Ceca funzionano in modo diverso.

Penso che la grande differenza sia la gestione della magistratura. Nella Repubblica Ceca questa gestione è esercitata dal Ministero della Giustizia. In Italia è stato costituito un organo speciale, il Consiglio superiore della magistratura, che deve dare il suo consenso su tutte le questioni relative ai giudici. Allora, il sistema giudiziario italiano non è così tanto dipendente dal potere statale come quello ceco.

La legge n.6/2002 Coll. sui Tribunali e sui Giudici dice che la magistratura nella Repubblica Ceca è esercitata da tribunali indipendenti. Una legge uguale stabilisce anche chi può ancora partecipare alle attività di decisione dei tribunali. La magistratura in Italia è anche esercitata da tribunali indipendenti, ma rispetto alla Repubblica Ceca in Italia possono partecipare alle attività di decisione anche i cittadini che non hanno nessun legame con la magistratura. Questi cosiddetti giudici popolari sono regolarmente scelti da una lista di persone che soddisfano precise esigenze di educazione e di

moralità. I giudici popolari contribuiscono alle decisioni delle cause sui reati più gravi. Come è stato scritto innanzi, è molto importante rilevare che il voto dei giudici popolari ha lo stesso peso del voto dei giudici di carriera.

Tra la magistratura italiana e quella ceca si possono certamente trovare molte altre differenze che ho elencato in questo lavoro, però per tale analisi sarebbe necessario più spazio. Potrei descrivere ancora molte altre parti della magistratura, descrivere il processo giudiziario e i suoi principi fondamentali, elencare i tipi delle sentenze, di domande e così via. In tutti questi punti troveremmo certamente molte altre differenze.

Per questo lavoro ho scelto la parte più importante per me. Questo è un motivo per descrivere i singoli tribunali, le loro competenze, l'organizzazione e le funzioni. Molto importante e interessante per me è anche il confronto tra questi due sistemi. Penso che sia una base importante per uno studio ulteriore sulla magistratura in questi due paesi.

Se dovessi valutare in breve il mio lavoro, il risultato sarebbe che la magistratura in Italia è a prima vista più complicata di quella ceca. Però se studiamo questi due sistemi più dettagliatamente, si scopre che il sistema più complicato è in realtà nella Repubblica Ceca. È vero che in Italia ci sono molti tipi di tribunali che non ci sono nella Repubblica Ceca ma ogni tribunale ha un potere preciso e risolve solo alcuni questioni. Invece nella Repubblica Ceca ci sono pochi tribunali ma risolvono tutte le questioni: questa differenza è marcata nella giustizia amministrativa. Quindi il risultato del mio lavoro è la constatazione che il sistema della Repubblica Ceca è più complicato, ma il sistema dell'Italia è più articolato.

Použité zdroje a literatura

Právní předpisy

Zákon č. 1/1993 Sb. ze dne 16. prosince 1992 – Ústava ČR

Zákon č. 6/2002 Sb., o soudech, soudcích, přísedících a státní správě soudů

Zákon č. 150/2002 Sb., soudní řád správní

Zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád

La Costituzione della Repubblica Italiana – Ústava Italské republiky z roku 1947

Codice di procedura civile – Občanský soudní řád

Tištěné zdroje

CAPELLETTI, M. *Italian legal system*. Stanford University Press, 1967

DEL GIUDICE, F. *Nuovo dizionario giuridico*. Edizioni Simone, 2008

DI FEDERICO, G. *Manuale di ordinamento quidiziario*. Padova, CEDAM, 2004

FORAPANI, D. *Italiano per giuristi*. Alma Edizioni, 2003

GERLOCH, A. - HŘEBEJK, J. - ZOUBEK, V. *Ústavní systém České republiky. Základy českého ústavního práva*. Praha, Prospektum, 2002

JANKŮ, M. *Základy práva pro posluchače neprávnických fakult*. 4.vyd. Praha: C.H.Beck, 2010

KOCOUREK, J. *Zákon o soudech a soudcích; Zákon o státním zastupitelství a předpisy související: komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2004

LES JURIDICTIONS DES ÉTATS MEMBRES DE L'UNION EUROPÉENNE. Cour de justice des communautés européennes. Luxembourg 2008

LINHARTOVÁ, M. *Italština obchodní a právní*, Písek, J a M, 2000

Enciclopedia del diritto, Milano, Garzanti editore, 1993

NAVARA, L. - SYROVÁTKA, T. *Revoluce v justici: vrchní soudy zmizí, hlavní bude okres*. IDNES.cz [online]. 15. 6. 2010. Dostupné online.

PROUZA, D. *Organizace justičního systému*. 1. vydání. České Budějovice: Vysoká škola evropských a regionálních studií, 2008

SCHELLE, K. a kol. *Právní dějiny*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2007

SCHELLEOVÁ, I. - SCHELLE, K. - SCHELLE, K. jr. *Organizace soudnictví a právní služby*. Praha: Alfa Publishing, 2006

SCHELLEOVÁ I. - SCHELLE K. a kolektiv. *Soudnictví (historie, současnost a perspektivy)*. Eurolex Bohemia s.r.o., Praha 2004

Internetové zdroje

Český Nejvyšší soud: <http://www.nsoud.cz>

Český Nejvyšší správní soud: <http://www.nssoud.cz>

Italský Kasační soud: <http://www.cortecassazione.it>

Italský Sborník zákonů: <http://www.gazzettaufficiale.it/>

Italský Ústavní soud: <http://www.cortecostituzionale.it>

Nejvyšší rada pro věci soudců a státních zástupců: <http://www.csm.it>

Oficiální server českého soudnictví: www.justice.cz

Oficiální server italského Ministerstva spravedlnosti: www.giustizia.it

Stránky italského advokáta Angela Busaniho: <http://www.notaio-busani.it>

Stránky zabývající se italským právem: www.diritto.it

Stránky EU zabývající se soudnictvím v jednotlivých zemích Unie:

https://e-justice.europa.eu/content_judicial_systems_in_member_states-16-it-cs.do?member=1

http://ec.europa.eu/justice_home/judicialatlascivil/html/pdf/org_justice_ita_cs.pdf

http://ec.europa.eu/civiljustice/org_justice/org_justice_ita_cs.htm#2

Ústavní soud České republiky: <http://www.concourt.cz>

Slovníky:

ALDO, G. Grande Dizionario Italiano [online]. HOEPLI, 2011. Dostupné online

DE MAURO, T. *Il dizionario della lingua italiana / progetto e direzione scientifica*

Tullio De Mauro. Milano: Paravia, 2000

HENDRYCH, D. et al. *Právníký slovník*. Praha: C. H. Beck, 2009

POLVERARI, A., JANEŠOVÁ, J. *Italsko-český a česko-italský slovník*. Nakladatelství

Leda, 2006

SABATINI, F., COLETTI, V. *Il Sabatini Coletti : dizionario della lingua italiana*.

Milano: Rizzoli Larousse, 2007